

ĮVYKIAI, PROBLEMOS, NUOMONĖS

ŽALGIRIO MUZIEJUS – Petras Maksimavičius	3
MUMS YPAČ SVARBUS LEIDINYS – „ Aušros “ inf.	4
PUNSKO IR SEINŲ AKCENTAI NACIONALINĖJE LIETUVOS BIBLIOTEKŲ SAVAITĖJE 2017 – „ Aušros “ inf.	5
„MANO SAPNUOSE VAIKŠTAI, LIETUVA“ – „ Aušros “ inf.	6
„LIETUVOS VAIKAI KURIA PASAKAS“ – Grażina Kibyšienė	15
LIETUVOS ŽEMĖLAPYJE SURADO VISĄ PASAULĮ	16

KULTŪROS BARUOSE

MOTINOS DIENOS KONCERTAS – Jurgita Stankauskaitė	7
JORĖ 2017 – Jurgita Stankauskaitė	10
III LIETUVIŠKŲ ŠOKIŲ FESTIVALIS „RAITAKOJIS“ – Asta Pečiulienė	12

VISUOMENĖ

VĒLYKINIS TURNYRAS MARIJAMPOLĖJE – Vida Jolanta Stanke- vičienė	17
--	----

ŽMONĖS

VĒDUGIRIŲ KAIMO ŽMONIŲ GYVENIMO KNYGŲ IŠTRAUKOS – Grażina Kibyšienė	18
--	----

IŠĖJĘ NEGRĮŽTI

UŽGESO RAISTINIŲ KAIMO VEIKĖJO JUOZO NEVULIO GYVYBĖ – Janina Macukonienė	21
--	----

SKELBIMAI

SPAUDA RAŠĖ

LIETUVOS ŽINIASKLAIDA	26
-----------------------------	----

Viršeliuose:

- Motinos dienos koncertas (Virginijos Karčiauskienės nuotr.)
- Pavasario belaukiant (Vidos Baranauskaitės nuotr.)

REDAKCIJOS ADRESAS:

16-515 Puńsk, ul. A. Mickiewicza 23
tel./faks. 87 5161 416
www.e-ausra.pl
ausra@o2.pl

LEIDŽIA:

Lenkijos lietuvių draugija
16-500 Sejny, ul. Wileńska 9
tel./faks. 87 5162 125

Vyr. redaktorė – Irena Gasperavičiūtė
Redakcijos sekretorius – Petras Vitkauskas
Stilistė, korektorė – Birutė Burdinaitė-Ołow
Techn. redaktorė – Aldona Jonušonytė

KORESPONDENTAI: Petras Maksimavičius,
Eugenija Pakutkienė, Jurgita Stankauskaitė

Spausdino „Aušros“ leidyklos spaustuvė.

Numeris pasirašytas spaudai 2017-05-16.

Rankraščiai taisomi ir trumpinami redakcijos
nuožiūra. Redakcijos nuomonė nebūtinai sutam-
pa su autorių nuomone.

„Aušros“ redakcijos sąskaita:

BS Sejny O/Puńsk, ul. A. Mickiewicza 52,
16-515 Puńsk
Nr. 33 93540007 0070 0000 0198 0008
SWIFT / BIC kodas: POLU PL PR

Lenkijos lietuvių draugijos sąskaita:

BS Sejny, ul. Powstańców Sejneńskich 1, 16-500 Sejny
Nr. 23 93540007 0000 0000 0198 0002
SWIFT / BIC kodas: POLU PL PR

RUCH S.A. vykdoma prenumerata

Spausdinto leidinio prenumeratą galima užsakyti
tiesiogiai interneto tinklapyje www.prenumerata.
ruch.com.pl. Kilus klausimų, prašom rašyti el. p.
adresu prenumerata@ruch.com.pl arba skambinti
„RUCH“ Klientų aptarnavimo centrui tel. 22 693
70 00 arba 801 800 803 (darbo dienomis 7-17 val.).
Skambučio kaina priklauso nuo operatoriaus.

Zrealizowano dzięki dotacji Ministra Spraw
Wewnętrznych i Administracji.

Ministerstwo
Spraw Wewnętrznych
i Administracji

Projektą iš dalies remia
Spausdos, radijo ir tele-
vizijos rėmimo fondas
(26-27 psl.).

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Mieli skaitytojai!

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Keistas šių metų pavasaris. Paprastai per gegužės pradžios laisvadienius žmonės pasėja daržus, o šiemet ne vienam buvo sunku nuspręsti, ar tikrai jau laikas. Ne vienas delsė, o kas anksčiau pasėjo – baiminosi, ar gegužės 9-osios sniegas nesusaldys daigų. Tačiau pagaliau atėjo išsivajota, lauktoji šiluma. Aišku, mokyklose vaikams dabar sunkiau susikaupti, o mokytojams išlaikyti juos dėmesingus, ne spoksančius pro langus ir svajojančius kuo greičiau išbėgti į kiemą. Kaip bebūtų, mokyklose vis dar darbų įkarštis. Gegužė – konkursų ir poezijos metas. Šiame „Aušros“ numeryje irgi rasite tiek apie mokinių pasiekimus. O vėliau parašysime apie Lenkijos lietuvių draugijos organizuojamų konkursų rezultatus ir, žinoma, jų nugalėtojus.

Beje, gegužę uždera ir kultūrinių renginių. Ypač Punsko lietuvių kultūros namuose verda gyvenimas. Jei kam nepasisekė nuvykti į Jotvos surengtą Motinos dienos koncertą ar šokių festivalį „Raitakojis“, galite apie juos paskaityti šioje „Aušroje“.

Grižkime prie mokyklų reikalų. Žadėjau informuoti apie Seinų miesto skolą „Žiburio“ mokyklai. Taigi miestas gražino jai vieną milijoną zlotų skolos, nelaukęs teismo sprendimo. Bet šį milijoną miesto biudžete suplanavo Regioniniai apskaitos rūmai. Tad ir nebuvo reikalo laukti teismo sprendimo. Beje, gražinta pora dienų prieš gegužės 8 d. Lenkijos, Estijos, Latvijos ir Lietuvos premjerų susitikimą. Ar tai susiję, ar grynas sutapimas? Kaip kas nori, taip tegu interpretuoja... Svarbu – žingsnis žengtas.

Neužmirškime dar vieno labai svarbaus įvykio – mūsų abiturientai laiko abiturijos egzaminus. Linkime jiems lengvos plunksnos ir laimės gauti įdomias užduotis per atsakomuosius!

Žalgirio muziejus

PETRAS MAKSIMAVIČIUS

Beveik prieš 60 metų (1960) Lenkijoje sukurtas filmas „Kryžiuočiai“ („Krzyżacy“). Pirmą kartą plačiajai visuomenei jis parodytas 1960 m. liepos 15 d. minint Žalgirio mūšio 550-ąsias metines. Žiūrint iš anų laikų perspektyvos tai buvo didelis projektas, kuriame dalyvavo daug aktorių, statistų ir panaudota daug tuo metu modernių filmavimo priemonių. Žinoma, neapsieita be klaidų. Pavyzdžiui, vienoje scenų matomi 1410 m. Žalgirio laukuose tarpusavy kovojantys riteriai, o virš jų galvų driekiasi elektros laidų linija. Dar daugiau komentarų susilaukė pernelg išryškintas Lenkijos riterių didvyriškumas ir moderni jų ginkluotė, o tuo pačiu sumenkintas sąjungininkų, ypač Lietuvos karių ir jų vadų, vaidmuo šiame garsiaame mūšyje.

Apie Žalgirio mūšį rašė ano meto metraštininkai, paveikslus tapė tapytojai, poetai kūrė eilėraščius ir dainas. Tai buvo europinio masto įvykis, todėl vėlesni istorikai jam taip pat skyrė nemažai dėmesio, analizavo kiekvieną to meto metraštininkų surašytą žodį. Atsimenu, kaip mano profesorius, pristatinėdamas savo tyrimų rezultatus, pateikė apytikslus skaičius, kiek, pasak jo, vietinių žmonių, vykstant pagrindiniam susirėmimui, sulipę į medžius galėjo stebėti įvykių eigą! Kita vertus, tiek Lenkijos, tiek Lietuvos istorikų darbuose galime rasti skirtingus ne tik paties Žalgirio mūšio, bet ir vėlesnių įvykių

aprašymus. Lenkijos istoriografijoje dažnai aptinkame iš Henriko Sienkievičiaus (Henryk Sienkiewicz) kūrybos paimtus ir kaip istorinius faktus pristatomus vertinimus. Gal todėl vis dar atgyja klausimas – kurio valdovo sprendimai lėmė pergalę? Ar pagrindinis laimėto mūšio strategas buvo Lenkijos karalius Jogaila, ar faktiškas lauko vadas Lietuvos didysis kunigaikštis Vytautas? Lenkas ar lietuvis vadovavo mūšiu?! Baltarusiai taip pat neslepia savo ambicijų vaidinti svarbesnį nei ligi šiol vaidmenį

bendroje istorijoje. Matyt, ir pačiam Nobelio premijos laureatui Henrikui Sienkievičiui rašant poemą

„Kryžiuočiai“, kad pasiektų užsibrėžtą tikslą, nelengva buvo su panašiais klausimais susidoroti.

Filmas susilaukė didelės sėkmės. 1960 m. jį apžiūrėjo milijonai Lenkijos kino žiūrovų, taip pat Sovietų Sąjungos ir socialistinės Čekoslovakijos kino mėgėjai. Jis tiko tuometinei santvarkai. Juk Žalgirio mūšį pralaimėjo krikščionybės propaguotojai ir grobuoniškai nusiteikę vokiečiai (kryžiuočiai). Žinoma, problema buvo lietuviai. Juk 1960 m. Lietuvoje dar aidėjo partizaninio karo atgarsiai. Galbūt tai buvo viena iš priežasčių, kad filme sumenkintas jų vaidmuo, jie pavaizduoti vilkintys ne riterių šarvus, bet žvėrių kailius.

Tiek apie 1960 m. sukurtą filmą. Gaila, kad Lietuvoje ligi šiol nepavyko sukurti filmo, kuris galėtų

*Būtina pastatyti tinkamas patalpas,
kur būtų galima eksponuoti su
Žalgirio mūšiu susijusius eksponatus
ir mokslininkų parengtas medžiagas.*

priminti naujajai kartai ne tik apie laimėtą Žalgirio mūšį, bet ir apie tai, kurie istorijos momentai turėjo didelės reikšmės lietuvių charakterio, valstybinio ir tautinio bendrumo susiformavimui.

Prieš septynerius metus minėjome jau 600-ąsias Žalgirio mūšio metines. Olštino regiono valdžia jau tada siekė pagerinti prie Žalgirio esančią infrastruktūrą, ypač pastatyti ir moderniai įrengti mūšiui ir to meto įvykiams atminti skirtą muziejų. 2010 m. nepavyko tam tikslui gauti reikiamų pinigų. Dabar šią idėją vėl ketinama įgyvendinti. Kaip tikina dabartinė vaivadijos valdžia, šiuo metu pasiektas sutarimas, kad būtina pastatyti tinkamas patalpas, kur būtų galima eksponuoti su Žalgirio mūšiu susijusius eksponatus ir mokslininkų parengtas medžiagas. Žinoma, tokiu būdu tikimasi pritraukti turistų dėmesį ir pasinaudoti Europos Sąjungos įvairių fondų lėšomis. Tikimasi taip pat, kad šią idėją pavyks įgyvendinti iki 2020 m. Skaičiuojama, kad projekto įgyvendinimas kainuos apie 22 mln. zlotų.

Jeigu šiuos planus pavyks įgyvendinti, be jokios abejonės, tai prisidės prie geresnio ano meto įvykių pažinimo. Net jeigu istorikai ir toliau tarpusavy ginčysis, tai infrastruktūros gerinimas, muziejinių vertybių eksponavimas padės išsaugoti atminimą apie tuos Lenkijai ir Lietuvai didingus laikus. Pagaliau ligi šiol neatsakyta į klausimą, kur buvo palaidoti mūšyje žuvę kariai. Jų palaidojimo vieta dar nerasta. Tačiau tas momentas taip pat, matyt, artėja. Archeologijos mokslas greit tobulėja, atsiranda vis naujų techninių galimybių tyrinėti žemės gelmes dar prieš pradėdant žemės paviršiaus kasinėjimą. Jeigu pavyks rasti Žalgirio mūšyje žuvusių karių palaidojimo vietą, ji gali atskleisti daug informacijos ne tiek apie patį mūšį, kiek apie ano meto žmonių gyvenimą, genetinius ryšius ir pan.

Mums ypač svarbus leidinys

„AUŠROS“ INF.

Apniukusią žiemos galo popietę didžiulis poetas ir vyskupo Antano Baranausko talento gerbėjų būrys užpildė Vilniaus universiteto bibliotekos Pranciškaus Smuglevičiaus retų spaudinių salę. Taip buvo sutinkama dr. Ingos Liepaitės ir Antano Verbicko mokslinė studija apie A. Baranausko asmeninę biblioteką. Tai pirmasis tokio pobūdžio bandymas rekonstruoti mūsų literatūros klasiko bibliotekos sandarą ir jos istoriją. Žinoma, kad knygas Vyskupas labai mėgo, skaitė ir rinko jas nuo jaunystės. Pirmoji išlikusi knyga jo įsigyta A. Baranauskui dar esant 17 metų jaunuoliui.

Likimas nebuvo palankus Vyskupo palikimui. Tyrėjai nustatė, kad A. Baranausko asmeninėje bibliotekoje galėję būti apie 3000–5000 knygų, tačiau po jo mirties ji buvo negailestingai išblaškyta. Varžytinėse ji atiteko Seinų kunigų seminarijos rektoriui kanauninkui Jonui Giedraičiui ir buvo įtraukta į seminarijos biblioteką. Pirmasis smūgis bibliotekai teko jau po kelerių metų, kai vysk. R. Jalbzykovskio nurodymu 1907–1908 m. joje vykdyta reorganizacija ir dalis „nereikalingų ir pasenusių“ knygų paprasčiausiai sudegintos krosnyje. Manoma, kad tada galėjo prazūti ir dalis velionio Vyskupo bibliotekos. Prasidėjęs Pirmajam pasauliniam karui, seminarija evakuota į Rusiją. Po to bibliotekos rinkiniai atsidūrė Lomžoje ir Vilkaviškyje, kur jų nepasigailėjo ir Antrojo pasaulinio karo ugnis tiesiogine to žodžio prasme...

Todėl mokslininkai pateikia tik apie 40 Vyskupo knygų sąrašą, į kurį

įtraukta ir keletas A. Baranausko tėvų ir brolio knygų. Pristatant studiją pažymėta, kad šis sąrašas sudaro tik kokį vieną procentą ar net pusę procento Vyskupo turėtos bibliotekos knygų. Surastos ir surinktos jo bibliotekos knygos šiandien daugiausiai saugomos Anykščiuose, rašytojo A. Vienuolio-Žukausko literatūriniame muziejuje (rašytojas tai tolimas vysk. A. Baranausko giminaitis; muziejuje yra 29 vnt.), ir Lietuvos mokslo akademijos Vrublevskių bibliotekos Retų spaudinių skyriuje (7 vnt.). Tačiau ir Anykščių muziejus nukentėjo per Antrąjį pasaulinį karą!

Vyskupo bibliotekos likučių paieškos dar nebaigtos. Bibliofilai teigia, kad jo asmeninių knygų dar gali būti Rusijos ir Lenkijos mokslinėse bibliotekose ar pas privačius kolekcininkus, taip pat vyskupijų ar bažnytinių ordinų (pvz., marijonų) bibliotekose. Teigiama, kad dalis bibliotekos galėjo likti ir Kaune, kur vyskupas praleido daugiau nei 30 savo gyvenimo metų (1866–1897). Todėl paieškas reikėtų tęsti, taip pat galima rekonstruoti A. Baranausko bibliotekos sudėtį pagal išlikusį jo susirašinėjimą su draugais ir bičiuliais.

Kaip liūdnei pajuokavo diskusijoje dalyvavęs prof. P. Subačius, būtų visai neblogai, jeigu vietoj užsieniuose išleidžiamų tūkstančių eurų Valdovų rūmų interjerui perkant visai su epocha nesusijusius dažniausiai XVIII ar XIX a. baldus būtų nupirkta ir atvežta į Lietuvą autentiška vysk. A. Baranausko knygų spinta, dabar esanti Varšuvoje...

Punsko ir Seinų akcentai Nacionalinėje Lietuvos bibliotekų savaitėje 2017

„AUŠROS“ INF.

Balandžio 28 d. nuo 11 iki 15 val. Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekoje, Žygimantų g. 1, vyko Knygų dovanų mugė ir susitikimai su bibliotekos bičuliais. Šiais metais knygas dovanavo Bažnytinio paveldo muziejus, Lietuvos nacionalinis muziejus, Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai, Lietuvių kalbos institutas, Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, Lietuvos istorijos institutas, Lietuvos mokslų akademija, Gamtos tyrimų centras, Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, LMA Vrublevskių biblioteka, Punsco „Aušros“ leidykla. Knygų dovanų mugės lankytojų aukos už patikusias knygas buvo skirtos Seinų „Žiburio“

„Žiburio“ trečiųjų poetinė kompozicija „Sugrįžimai“

gimnazijos bibliotekai praturtinti. Surinkta ir Seinų „Žiburiui“ padovana 416 eurų.

Knygų dovanų mugės fone kartu su skaitytojais aptarta bibliotekos ateitis. 11 val. vyko neoficialus

pasišnekučiavimas su bibliotekos direktoriumi dr. Sigitu Narbutu. Nuo 12 val. galima buvo pasiklausyti Seinų lietuvių „Žiburio“ gimnazijos moksleivių poetinės kompozicijos „Išėjimo poetų kūryba“. Danutė Valukonytė, Tadas Bagdonavičius ir Simona Zubavičiūtė papasakojo apie mokyklą. Vėliau savo kūrybą skaitė poetas, publicistas, fotografas, Punsco „Aušros“ leidyklos direktorius Sigitas Birgelis. Žiūrėjome videofilmą „Pamirštas kraštas. Tikėjimas. Leidyba“ (autoriai I. Berulienė, J. Linygys). Seinai prieš Pirmąjį pasaulinį karą buvo svarbus ir labai reikšmingas lietuvių kultūros centras, švietęs Lietuvai ne mažiau nei Vilnius, Kaunas ar Marijampolė.

Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos bendruomenė nuoširdžiai dėkoja akcijos sumanytojams ir organizatoriams už paramą mokyklos bibliotekai praturtinti.

T. Bagdonavičius, D. Valukonytė ir S. Zubavičiūtė pasakoja apie mokyklą

„Mano sapnuose vaikštai, Lietuva“

„AUŠROS“ INF.

Gegužės 5 d. Vilniaus lietuvių namuose vyko raiškiojo skaitymo konkursas „Mano sapnuose vaikštai, Lietuva“. Jame dalyvavo užsienio lietuvių formaliojo ir neformaliojo ugdymo mokyklų 1–12 (I–IV G) klasių mokiniai. Šiais metais konkursas buvo organizuojamas jau septintą kartą. Juo siekiama sudominti šiandienos mokinius klasikine ir šiuolaikine literatūra, skatinama pamilti rašytinį žodį, plėsti jausminę skalę bei mokinių literatūrinį akiratį.

Konkurso dalyviai buvo suskirstyti į 4 grupes: pradinio ugdymo (1–4 klasių), pagrindinio ugdymo (5–8 klasių), vidurinio ugdymo (9–12 arba I–IV G klasių) mokinių bei poetinių kompozicijų grupę. Skaitymo programos trukmė – 5–7 min., poetinės (literatūrinės) kompozicijos trukmė – ne ilgiau kaip 10 min.

Šiais metais konkurse dalyvavo Pelesos, Rimdžiūnų, Rygos lietuvių, Punsko Dariaus ir Girėno gimnazijos, Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos, Vilniaus lietuvių namų, Karaliaučiaus krašto šeštadieninių

Seinų pagrindinės mokyklos poetinė kompozicija

Irenos Gasperavičiūtės nuotr.

mokyklų mokiniai. Kompozicijų grupėje varžėsi ir dvi Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos komandos. Viena grupė buvo gimnazijos trečiokai. Jiems atstovavo beveik visa klasė: Simona Zubavičiūtė, Adriana Zdanavičiūtė, Kornelija Pakutkaitė, Artūras Astrauskas, Artūras Karaneckas, Dovydas Gudaitis, Adrijonas Nevulis, Eimantas Stankevičius. Gimnazistai su mokytoja Irena Gasperavičiūte paruošė kompoziciją pagal išeivijos

poetų kūrybą ir pavadino ją „Sugrįžimai“. Ši kompozicija laimėjo I vietą.

Seinų lietuvių „Žiburio“ pagrindinės mokyklos mokiniai Onutė Karaneckaitė, Natalija Krakauskaitė, Maja Dzimida, Jolanta ir Silvija Misiukonytės, Klaudija Krakauskaitė, Lilija Balulytė ir Jokūbas Karaneckas su mokytoja Janina Macukoniene paruošė poetinę kompoziciją Kazio Bradūno gimimo 100-mečiui paminėti pagal jo eilėraščius. Kompozicijų grupėje jie laimėjo III vietą. Dar pasirodė Rygos lietuviškos mokyklos mokinių grupė ir Rimdžiūnų mokyklos moksleiviai.

Punsko Dariaus ir Girėno gimnazijai atstovavo trys mokinės: antrokės Ieva Kalinauskaitė ir Monika Maršalaitė bei Patricija Valinčiūtė iš 3 klasių. Jos dalyvavo individualiajame konkurse. Patricija Valinčiūtė laimėjo II vietą savo amžiaus grupėje. Jos mokytoja – Vida Uzdilienė.

Sveikiname visus laureatus ir dalyvius. Visada verta išbandyti savo jėgas.

Apdovanojami gimnazijos trečiokai

Irenos Gasperavičiūtės nuotr.

Motinos dienos koncertas

JURGITA STANKAUSKAITĖ

Šių metų gegužės 6–7 dienomis Punsko lietuvių kultūros namuose vyko Motinos dienai skirtas koncertas. Kasmet jis susilaukia nemažo mūsų krašto ne tik mamų ir močiūčių, bet taip pat mažų ir didelių šeimų susidomėjimo. Šis koncertas, tai viso choreografinio sambūrio „Jotva“ šokėjų ir vadovės Kornelijos Mauliūtės metų darbo vainikavimas; ilgų triūso mėnesių dovana mamytėms – toms, kurios kas rytą taria švelnų „labas“, ir toms, kurios nuo balto debesėlio pasiunčia bespalvį palaimos bučinuką.

Kiekvienas Motinos dienos koncertas yra didelis meno kūrinys nedidelėje mūsų scenoje. Kartais galėdavome nusikelti į senojo lietuvių tikėjimo laikus, šokti su laumėmis ir dievaitėmis, kitąkart žaisdavome su pasakų ir legendų herojais. Šiomet žiūrovai sugrįžo į kadaise skaitytą Kazio Borutos apysakos „Baltaragio

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

malūnas, arba kas dėjosi anuo metu Paudruvės krašte“ pasaulį. Tai nebuvo paprastas koncertas. Tai buvo teatralizuotas šokio spektaklis, kurį

pastatyti reikėjo didelio ryžto, pastangų, kantrybės ir tikėjimo jį įgyvendinti. Verta pridurti, kad pagal šį K. Borutos kūrinį Lietuvoje buvo pastatytas ne vienas vaidinimas, muziklas, šokio spektaklis, filmas arba baletas. Kuo „maištingos dvasinės prigimties kūrėjo“ apysaka yra tokia patraukli, kad ji nuolat perstatoma scenoje ir aktyviai skaitoma mokyklose bei universitetuose? Įsitikinti vertėtų kiekvienam, kadangi tai nėra paprasta dramatiškos meilės apysaka, o didelės žmogaus gyvenimo vertybės saugantis kūrinys. Nuo seno sakoma, kad laimė slypi ne piniguose, bet dviejų žmonių – šeimos – meilėje, daroje, stiprybėje, dorybėje. Įdomu, kad Punsko scenoje pirmieji šokio ritmai, scenos dekoracijos, apgalvoti elementai iš karto nenukėlė žiūrovų į Paudruvės kraštą. Prieš teatralizuoto šokio spektaklio premjerą

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

sieloms? Galima būtų klausti: Dievas yra gėris, tad kodėl žemėje tiek juodų spalvų? Dievas nupiešė harmoningą pasaulį, t. y. tokį, kuriame yra gėris ir blogis. Be vienas kitam prieštaraujančių polių nerastume laimės. Žemė, kaip ir mūsų gyvenimo ratas, nuolat sukasi. Vieną kartą esame viršuje, trykštame laime, kitą kartą nusiritame į apačią, kur, rodos, viskas aplink piešiama juodomis spalvomis. Dievas sukūrė tokį pasaulį, kad žmogus per gyvenimą mokytųsi susidurti su blogiu, gebėtų jį nugalėti doru elgesiu, o tai įveikęs

įvertintų gėrį ir tyras vertybes. Blogis, tai savotiškas kūrinio Pinčiukas, nuolat viliojantis žmogų siekti naudos tik sau ir nebūtinai doru keliu. Deja, anksčiau ar vėliau suktas ir melagingas kelias nuveda prie juodos prarajos, iš kurios išsiropšti itin sunku. Taip atsitinka apysakos pagrindiniam veikėjui malūnininkui – Baltaragiui, kuris susideda su velniu, siekdamas didelių turtų. Vėliau pinigų jam nepakanka. Supranta, kad ne juose slypi laimė. Liūdinčios širdies skausmo negali užpildyti jokie pinigai. Trokšdamas turėti numylėtinę Marcelę savo sielą parduoda Pinčiukui. Mainais pažada velniui ateityje atiduoti meilės vaisių – dukrą Jurgą. Baltaragio namų tarnaitė Ursulė, kuri paslapčia myli malūnininką, miršta iš pavydo ir neapykantos gražuolei Marceli, dėl kurios vyras pametė galvą. Jos piktažodžiavimai ir pavydas pakenkia Marcelės sveikatai. Ji miršta gimdydama malūnininko dukrą. Baltaragis diena iš dienos tampa vis labiau nelaimingas. Matydamas augančią gražuolę dukrą galvoja apie atliktą sandorį su velniu. Apsirinka manydamas, kad jam pavyks Pinčiuką apgauti ir sutuokti jį su senmerge Ursule. Vėliau velnias supranta, kad vedė ne malūnininko dukrą, o kaimo

buvo dalijamos skrajutės, primenančios žiūrovams kūrinio herojus, K. Borutos sukurtos istorijos eigą ir padedančios nepasiklysti pačioje spektaklio pradžios koncepcijoje. O jo pradžia, tai buvo atsakymas į klausimą – kodėl žemėje gyvena blygybė, neleidžianti egzistuoti vien tik geroms

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

davatką. Įtūžęs Pinčiukas neleidžia pasiekti laimės nei Baltaragiui, nei jo dukrai, kuri išimyli jauną bernelį Jurgį Girdvainį. Velnias nuolat kenkdamas jį apgavusiam malūnininkui pradangina Jurgio obuolmušius žirgus, kuriais jis važiuoja į savo ir Jurgos vestuves. Taip ir neįvyksta išsimylėlių sutuoktuvės. Jų meilė baigiasi traagiškai. Baltaragio praelyje pasėtas melas ir apgaulė pražudo Jurgą, Jurgį ir patį malūnininką.

K. Borutos kūrinio pagrindu pastatytas teatralizuotas šokio spektaklis verčia žiūrovus susimąstyti, pagalvoti, ar mes, žmonės, bandydami žemėje susikurti savo svajonių rojų, elgiamės dorai? O gal siekdami naudos nusidedame gėriui? Ir tikime, kad velnio pavilioti nebūsime nubausiti dvigubai skaudžiau? Geriau nesidėti su kipšiuoku ir nevilioti jo nulipti nuo besisukančio seno malūno sparnų.

Kultūros namų veiklą remia Lenkijos Respublikos vidaus reikalų ir administravimo ministerija.

Jorė 2017

JURGITA STANKAUSKAITĖ

Balandžio 30 d. Ožkiniuose vyko aštuntoji Jorės šventė, į kurią pakvietė Jotvingių ir prūsų bendrija. Jorė, tai išskirtinė pavasario sutikimo diena, nukelianti mus į senojo baltų tikėjimo laikus. Jorė, arba Joris, tai žalumos dievo Ganiklio – gyvulių globėjo ir Perkūno – gyvybės žadintojo garbinimo šventė. Atėjus krikščionybei Jorė susitapatino su Jurginėmis, t. y. šv. Jurgio vardo diena. Ne be reikalo vardas Jurgis, kilęs iš graikų kalbos, reiškia žemdirbį. Tad jo šventė – pavasarij, kai atgimsta gamta, pradedami žemės darbai naujam metų derliui.

Seniau per Jorę būdavo genami į laukus gyvuliai, leidžiami arkliai naktigonėn. „Jorės šventė, tai tikrieji Naujieji metai“, – sakė ilgametė šios šventės apeigų Ožkiniuose vedėja Rita Černiauskienė. Jorė – ypač greitai prabėgantis metas, kurio nuolat užimtas ir skubantis miesto žmogus gali net nepastebėti. Laikotarpis, kai tik pradeda sprogti medžių lapai, lįsti iš žemės pirmieji naujos žolės daigai, yra itin trumpas. Atgimstančios

Jurgio Černelio nuotr.

gamtos dienos laukiamos buvo ne tik senojo tikėjimo žmonių, bet ir šių laikų ūkininkų. Tai naujų žemės darbų pradžia, intensyvus ruošimasis sunkiam žiemos laikotarpiui.

Šiomet Jorė buvo gana šaltoka, tačiau rami, be vėjo ir lietaus. Ožkinių giraitėje susibūrusius šventės dalyvius lydėjo žemės deivei Žemynai (Perkūno žmonai) skirtas būgnų ritmas. Jų aidas keliavo vingiuotais Jotvingių ir prūsų gyvenvietės takais.

Svečiai buvo vedami medžių tankumynu, kad pasiekę šventinius vartus prieitų žalumynų saugomą alkavietę. Čia buvo atliekamos Jorės šventės apeigos. Jas vedė „Kukumbalis“ iš Merkinės. Pirmiausia uždegta pavasario ugnis. Ši ugnelė skirta jos deivei Gabijai. Siekiant palaikyti liepsnas buvo giedama sutartinė „Rimo, rimo tūta“. Ugniai liepsnojant buvo skaitomos Kazimiero Baranausko, Genovaitės Pečiulytės ir Prano Sovulio (Suvalkų klubo „Vienybė“ narių) eilės. „Apie ką šiandien galima rašyti, jeigu ne apie svajonių pilį?“ – sakė K. Baranauskas. Besiklausantys jo skardaus balso galėjo nusikelti į senuosius prūsų laikus, praeities atspindį tiek mūsų atmintyje, tiek Jotvingių ir prūsų gyvenvietėje. Įdomu, kad visų suvalkiečių eilėse buvo išsaugoti senojo tikėjimo istorijos elementai, Ožkinių (seniau Šilainės) kaimo miške rymanti baltų tautų atmintis.

Pakursčius ugnį, prisijaukinus Gabijos saugomas liepsnas, prieita prie

Jurgio Černelio nuotr.

Jurgio Černelio nuotr.

Jurgio Černelio nuotr.

aukojimo dalies. Beriant į ugnį gintaro dulkes, Gabijos buvo prašoma namų ir Tėvynės Lietuvos apsaugos, stiprybės, skalsos, darnos jausmo. Pasotinus ugnelę, tokiais žodžiais prašyta sutarimo su Perkūnu: „Perkūno garsumu, šviesios saulės vardu, mūsų meldimu prašau, dangaus dievuli, saugok mus, mūsų namelius nuo perkūnijų baisių, nuo žaibų ir negandų, kad mus pikti žmonės aplenkty, už tai, kas buvo, yra ir bus.“ Perkūnui buvo aukojamas specialus gėrimas, kuriuo dalintasi su ugnimi ir žmonėmis. Vėliau virš ugnies perlaužta praėjusių metų derliaus

juoda duona. Už ją padėkota žemės dievaitei Žemynai. Dalijantis duona

nuskambėjo Jorei skirta daina [„Jurja, geras vakaras, Jurja, paduok raktus, Jurja, palaisk rasų, Jurja, palaisk žamį (...)“]. Pasisotinus duonos gabalėliais atėjo metas aukoti grūdus, kad nepritrūktų naujo derliaus duonelei. Grūdų bėrimas, tai taip pat šeimos pagausėjimo simbolis. Paskutinėje giesmėje sutilpo visas žmogaus gyvenimas, jį supantis pasaulis: augalai ir gyvūnai, tėvelis ir motinėlė, brolelis ir sesutė, bernelis ir mergelė, žemė ir vanduo, saulė ir mėnulis [„Tatatoj motinėlė, tatatoj rūtytėlė (...)“].

Užbaigus aukojimą, dalyviai nukeliavo į eglėmis apsodintą pievą, kurioje tęsėsi linksmoji šventės dalis. Joje dalyvavo „Dzūkijos aidai“ iš Alytaus, „Alasėlis“ iš Luksnėnų kaimo (Alytaus r.), „Tėviškės aidai“ iš Punsko, Seinų „Lietuvių namų“ kaimo kapela „Šalcinis“ bei Vidugirių kapela su bičiuliais muzikantais iš Šeštojų. Jiems grojant vieni šventės dalyviai šoko ir dainavo, kiti akis ganė po rankdarbius ir ragavo tradicinius šio krašto patiekalus bei saldaus pieno gaminius, tretį rikiausi į eilę prie pagrindinio šios šventės viralo – šviežių dilgėlių sriubos „Dilgės“.

Šventės rėmėjai: Punsko savivaldybė, įmonė „Antanas Baudys“, Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija, „Jovaras“, Elenos Grigutienės iš Kampuočių meno dirbtuvė.

Jurgio Černelio nuotr.

III lietuviškų šokių festivalis „RAITAKOJIS“

ASTA PEČIULIENĖ

Balandžio 30 d. Punske buvo ypač gausu švenčių: bažnyčioje buvo švenčiami Jurginių atlidai, Jotvingių ir prūsų gyvenvietė alsavo Jorės švente, o Punsko lietuvių kultūros namuose vyko lietuviškų šokių festivalis „Raitakojis“, į kurį ne tik suvažiavo patys žaviausi kolektyvai iš Lietuvos, Seinų ir Punsko, bet ir užsuko iš atlaidų atskubėjusi „necakava“ Mikasė (šventės vedėja Ina Pečiulytė) – pasidomėti, kas per šurmulyš „Pūncko miestelin“.

Trečią kartą vykstančioje „Raitakojų“ šventėje dalyvavo trys kolektyvai iš Aukštaitijos, vienas iš Dzūkijos bei keturi iš Lenkijos – trys iš Punsko ir vienas iš Seinų miesto.

„Raitakojį“ pradėjo Šiaulių Didždvario gimnazijos tautinių šokių ansamblis „Šėltinis“, kurio vadovai

Violeta ir Romas Laugaliai bei Greta Šveikauskaitė. Jaunimas atliko tris energingus šokius: „Sukis vėju“, „Bajorėlių“ ir „Dūktinę polką“. Visą kolektyvą sudaro apie 300 dalyvių, o pas mus atvažiavo tik viena – vyriausioji – grupė. Šis sambūris žinomas ne tik Šiaulių mieste, jis koncertuoja visoje Lietuvoje, išvažinėjęs platų

užsienį. Vienas didžiausių laimėjimų – 2008 m. suteikta nominacija „Geriausias vaikų ir jaunimo šokių kolektyvas“ bei įteikta „Aukso paukštė“. Spalvingais rūbais, eikliu žingsniu, nuotaikingais veidais Lietuvos jaunimą scenoje pakeitė ne mažiau žaismingai nusiteikęs Punsko Kovo 11-osios licejaus šokančio jaunimo būrys – šokių grupė „Šalčia“, kuriai vadovauja A. Pečiulienė. Licejaus moksleiviai scenoje pašoko šokį „Kitoniškai“. Mokyklos ansamblis puikiai pažįstamas mūsų publikai, nepelnęs jokių didelių prizų, tačiau keletą kartų dalyvavęs Šokių šventėje Vilniuje. Artimiausiais metais vėl ten ruošiasi vykti.

Po mokyklinio jaunimo scenoje pasirodė studentai. Visu savo grožiu, didybe ir elegancija atsiskleidė Kauno Vytauto Didžiojo universiteto tautinių šokių ansamblis „Žilvitis“ (meno vadovas Edgaras Šnipaitis,

„Šėltinis“ – Šiaulių Didždvario gimnazija

„Šalčia“ – Punsko Kovo 11-osios licejus

liaudies instrumentų grupės vadovai Stanislovas Straševičius ir Jurga Senkutė, vokalinės grupės vadovė Roma Paulauskienė). Šis kolektyvas kaip tik 2017 m. švenčia savo veiklos 60-metį, jis tapo pirmosios Lietuvoje „Aukso paukštės“ nominacijos laureatas, daugkartinis įvairių šalių ir tarptautinių konkursų laimėtojas, aplankęs ne tik Europos, bet taip pat Azijos ir Šiaurės Amerikos žemynus. Savo programoje atliko du šokius: „Saula riduolėla“ bei „Lietuviška polkutė“. Ypatingai publiką sužavėjo dainomis „Kauno raitelis“ ir „Baltas paukštis“. Pastarąją žiūrovai labai šiltai priėmė, net prašė pakartoti, tačiau laikas ir taip labai skubiai bėgo, o kolektyvai visi puikūs, visus norėjosi parodyti ir nepratęsti festivalio eigos.

Vėliau į sceną atėjo Garliavos

„Žilvitis“ - Kauno Vytauto Didžiojo universitetas

sporto ir kultūros centro šokių grupė „Ažuolas“, vadovaujama Zitos Vaškelienės. Jie atliko keturis šokius: „Marcinkausko oirą“, „Kalniškių kadrilių“, „Vakaruškas“ bei „Rusnietį“. Nors tai jau labiau pagyvenęs „jaunimas“, jis vis tiek žavus ir traukiantis akį. Tokio amžiaus šokėjų manieros šiek

ties kitokios, jų ir repertuaras kitoks, tačiau, man rodos, kiekviena amžiaus grupė yra skirtinga, patraukli ir įdomi. Todėl Garliavos „Ažuolas“ labai tiko ir patiko mūsų žiūrovams. Nors ši grupė susibūrusi vos 2003 m., tačiau taip pat yra „Aukso paukštės“ laureatė – 2012 m. pelnė geriausios su-

augusiųjų šokių grupės ir vadovo nominaciją. Nuolat dalyvauja Šokių šventėje bei įvairiuose šokių konkursuose ir festivaliuose Lietuvoje.

Nepaprastai gražią dovaną „Raitakojui“ šiais metais padovanojo Seinų „Lietuvių namų“ naujai susibūrusi suaugusiųjų liaudiškų šokių grupė „Seina“, kuriai vadovauti ėmėsi Alina Dzimida. Didžiausi plojimai ir džiaugsmo protrūkis lydėjo debiutuojančią „Seiną“, kuri scenoje atliko du šokius – „Senamiesčio polką“ ir „Gumbinę“.

„Sietuva“ - Vilniaus technologijų ir dizaino kolegija

„Ažuolas“ - Garliavos sporto ir kultūros centras

Tą popietę scenoje matėme taip pat Punsko lietuvių kultūros namų suaugusiųjų tautinių šokių grupę „Vyčiai“ (vad. A. Pečiulienė). Kadangi norėjom kuo daugiau laiko palikti svečių kolektyvams, „Vyčiai“ atliko vieną šokį – svajingą valsą „Apsuktinis“.

Festivalio pabaigoje turėjome progą „užsigardžiuoti“ Vilniaus technologijų ir dizaino kolegijos tautinių šokių ansambliu „Sietuva“, kuriam vadovauja energingas ir kūrybingas jaunuolis Edmundas Žička. „Sietuva“ atsiskleidė dviejose plotmėse: tris šokius pašoko vilkėdami tautiniais drabužiais („Upė“, „Jadvyga“, „Bėgtinė paskutinė“) ir tris vilkėdami stilizuotais, moderniais kostiumais („Raudoni vakarai“, „Oi, tu varna“, „Rygužėla“). Ansamblis gyvuoja nuo 1956 m., jis turi ir savo liaudies instrumentų orkestrą, tačiau į Punkską galėjo atvykti tik šokėjai. „Sietuva“ – visuomet jauna ir žvali, daugelio šokių konkursų nugalėtoja ir laureatė, dalyvauja Lietuvos dainų šventėse bei Pabaltijo šalių studentų dainų ir šokių šventėse „Gaudeamus“, apkeliavusi artimesnį ir tolimą užsienį.

Kol „Sietuva“ keitė savo sceninį rūbą, scenoje išvydome Punsko lietuvių kultūros namų choreografinio sambūrio „Jotva“ (vad. K. Mauliūtė)

„Vyčiai“ - Punsko lietuvių kultūros namai

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

dvi grupes, kurios atliko ištrauką iš teatralizuoto šokio spektaklio pagal K. Borutos „Baltaragio malūną“. Nauji ir įmantrūs „Jotvos“ rūbai, charakteringi šokiai taip pat patiko mūsų publikai.

Festivalį baigėme jau tradiciniu kūrinium – K. Mauliūtės sukurta choreografinė kompozicija „Ant Vilniaus kalvų“. Išsirikiavo ne tik „Raitakojyje“ dalyvusių ansamblių šokėjai, bet ir vadovai. O įteikus padėkos raštus ir dovanas visiems festivalio dalyviams, „Žilvičio“ vadovas dar visus „Raitakojų“ šokėjus ir visą publiką išmokė folklorinio šokio „Kiaulė grikiuos“. Paskui visi dalyviai nuskubėjo į „užsidirbtas“ vaišes.

„Raitakojų“ tikslas – puoselėti lietuviškų šokių tradicijas mūsų krašte, pasigėrėti įvairių Lietuvos regionų šokiais, ugdyti vaikus ir jaunimą lietuviško šokio erdvėse. Norėčiau nuoširdžiai padėkoti visiems, kurie

dalyvavo mūsų šventėje, pasidžiaugti tais vaikais ir tėveliais, kurie ateina pasižiūrėti ne tik savo atžalų, bet ir svečių koncertų. Tai mes, suaugusieji, esame atsakingi už jaunosios kartos ugdymą, todėl nenuvilkime savo vaikų, sudarykime jiems sąlygas ir skatinkime dalyvauti kultūrinuose renginiuose, nes būtent kultūros supratimas, ne kompiuteriai, ne televizija, ne išmanieji telefonai yra bendrijos brandos ir inteligentiškumo rodiklis. Norėdami ateityje gėrėtis gardžiais vaisiais, jau dabar jais pasirūpinkime ir juos puoselėkime. Dažnai vaikai tėvus kaltina, kad jie neatveda į koncertus. Vaikai teisūs. Niekada nekaltinkime jų dėl blogų poelgių. Tokių poelgių priešasčių ieškokim, suaugusieji, patys savyje, nes tai greičiausiai mūsų neapdairumas, neatidumas nuveda vaikus klystkeliais. Todėl raginu pasiduoti kultūros auklėjimui, nes tik kultūrin-

ga bendruomenė yra išprususi ir susipratusi. Tai tautos ateitis ir pasididžiavimas.

Festivalį rėmė Lenkijos vidaus reikalų ir administravimo ministerija bei Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija.

„Seina“ - Seinų „Lietuvių namai“

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

„Lietuvos vaikai kuria pasakas“

GRAŽINA KIBYŠIENĖ

Jau dešimt metų Lietuvoje vykdomas projektas „Lietuvos vaikai kuria pasakas“. Jį rengia Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centras ir VšĮ „Aitvaro pasaga“. Kiekvienais metais keli šimtai vaikų iš Lietuvos ir užsienio kuria pasakas, vėliau ekspertai jas skaito, atrenka ir apie 30 gražiausių išspausdina rinktinėje knygoje. Šiame ypatingame projekte – konkurse dalyvauja ir mūsų krašto vaikučiai.

Pirmieji pasakas kūrė Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos mokiniai – jie konkurse dalyvavo 2012 m. Tada mamos paraginta pasaką „Kalėdų dovanos“ parašė ir Julija Balulytė. Jos kūrinys pateko į 5-ąją „Lietuvos vaikų

Mūsų krašto pasakų kūrėjai ir mūsų rėmėjas – Lietuvos Respublikos Seimo narys Egidijus Vareikis

pasakų“ knygą ir laimėjo III vietą. Julija tapo laureate, sukūrusia labiausiai pamokančią pasaką. Trejus pastaruosius metus šiame projekte dalyvauja Vidugirių mokyklos mokiniai. Jie konkursui išsiuntė 25 pasakas. Į 8-ąją knygą pateko trys, 9-ojoje išspausdintos net šešios, o 10-ojoje – viena pasaka. 2016 metais V klasės mokinės Viktorijos Čerlionytės pasaka „Keliaujanti akis“ buvo pripažinta viena gražiausių ir apdovanota bronzos medaliu. Keturių mergaičių – Dianos Petruškevičiūtės, Lidijos Radzevičiūtės, Viktorijos Čerlionytės ir Viktorijos Marteckaitės – pasakos išleistos atskiriomis knygutėmis.

Šiais metais konkursui savo rašinius atsiuntė 396 moksleiviai, į knygą pateko 32 pasakos. Iš mūsų krašto nusiuntėme 12 kūrinių: dešimt Vidugirių mokyklos mokinių, vieną Valdo iš Seinų ir vieną Edvino iš Suvalkų. Tarp geriausių yra mūsų krašto vaikų pasakos – Dianos Petruškevičiūtės iš

Vidugirių mokyklos ir Edvino Nevulio iš Suvalkų. Ketvirtokas Edvinas Nevulis tapo laureatu ir jo pasaka „Kalėdinės dovanos“ pripažinta aktualiausia.

Gegužės 5 d. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmuose vyko jubiliejinio 10-ojo mažųjų rašytojų konkurso „Lietuvos vaikai kuria pasakas“ laimėtojų apdovanojimo šventė. Pirmiausia apdovanoti jaunieji kūrėjai. Paskui visi drauge klausėmės mažųjų laureatų koncerto, kvatojome žiūrėdami „Lėlės“ teatro spektaklį, vaišinomės saldainiais. Organizatoriai ne tik pakvietė mus į šventę, bet ir dovanavo ekskursiją Valdovų rūmuose. Mūsų krašto vaikučiams dovanas skyrė ir Seimo narys Egidijus Vareikis bei leidykla „Kalendorius“. Nuoširdžiai dėkojame už pasakų knygas, kalendorius bei nepakartojamą ekskursiją ir edukacinius užsiėmimus Valdovų rūmuose.

Laureatas Edvinas Nevulis su mama

Lietuvos žemėlapyje surado visą pasaulį

Turbūt esame girdėję iš kitų šalių pasiskolintus Lietuvos vietovardžius: Šveicarija, Aleksandrija, Jeruzalė, Venecija, Paryžius... Bet ar žinojote, kad Lietuvoje yra Anglijos sala, Sachara, Amerika, Arabija, Indija ir netgi Madagaskaras? Ir kad čia pat galite aplankyti Rojų, pasiekti Ramybę ir pailsėti ant Sofos? Iš tiesų paslapčių kupina ir nuostabi mūsų šalis.

Žemėlapį „Lietuvoje – visas pasaulis“ per GIS pratybas parengė Lietuvos edukologijos universiteto geografijos edukologijos magistrantūros II kURSO studentės Simona, Justyna, Miglė, Andželika ir Violeta kartu su dėstytoju Marijumi Pilecku. Rengdami žemėlapį jie aptiko kiek daugiau nei 50 egzotiškų vietovardžių. Daugiausia jų – juostoje palei Neris slėnį, nuo Karmėlavos iki Ruklos. Vos 20 kilometrų ilgio atkarpoje galite aptikti Kaukazą, Berlyną, Londoną, Paryžių, Varšuvėlę, Šveicariją ir Veneciją.

Daugelis tokių vietovardžių susiję su buvusiais dvarais ir palivarkais. Dvarininkai visais laikais stengėsi išsiskirti ir pasirodyti, tad neretai savo valdomiems dvarams parinkdavo įdomius, egzotiškus pavadinimus. Taip Lietuvoje atsirado Londonas, Venecija, Varšuvėlė (Varšauka), Europa, Ramybė, keletas Aleksandrijų ir kiti neįprasti vietovardžiai. Be abejo, prieš 100 ar 200 metų jų buvo dar daugiau. XX a. naikinant dvarus ir palivarkus išnyko ir daugelio jų pavadinimai.

Paplitęs hidronimas Dunojus (Dunojėlis). Jį nuo seno mėgo lietuviai – dažnai šį upėvardį galime išgirsti liaudies dainose. Tuo tarpu vietovardis Amerika yra gana naujas. Galima numanyti, kad jo atsiradimas susijęs su XIX a. pabaigoje–XX a. pradžioje vykusia emigracija į Jungtines Amerikos Valstijas.

Lietuvoje Belvederį turime tik vieną (Jurbarko rajono savivaldybėje, prie Sereščiaus), tačiau miestų ar vietovių

tokiu pavadinimu, įvardijančiu „gražų vaizdą“, galima aptikti ne vienoje pasaulio šalyje: Austrijoje, JAV, Kanadoje, Jungtinėje Karalystėje, Urugvajuje, Prancūzijoje ir kitur. Dar labiau pasaulyje paplitęs vietovardis Belmontas, reiškiantis „gražų kalną“. Miestų ir vietovių tokiu pavadinimu galima aptikti bent dešimtyje šalių.

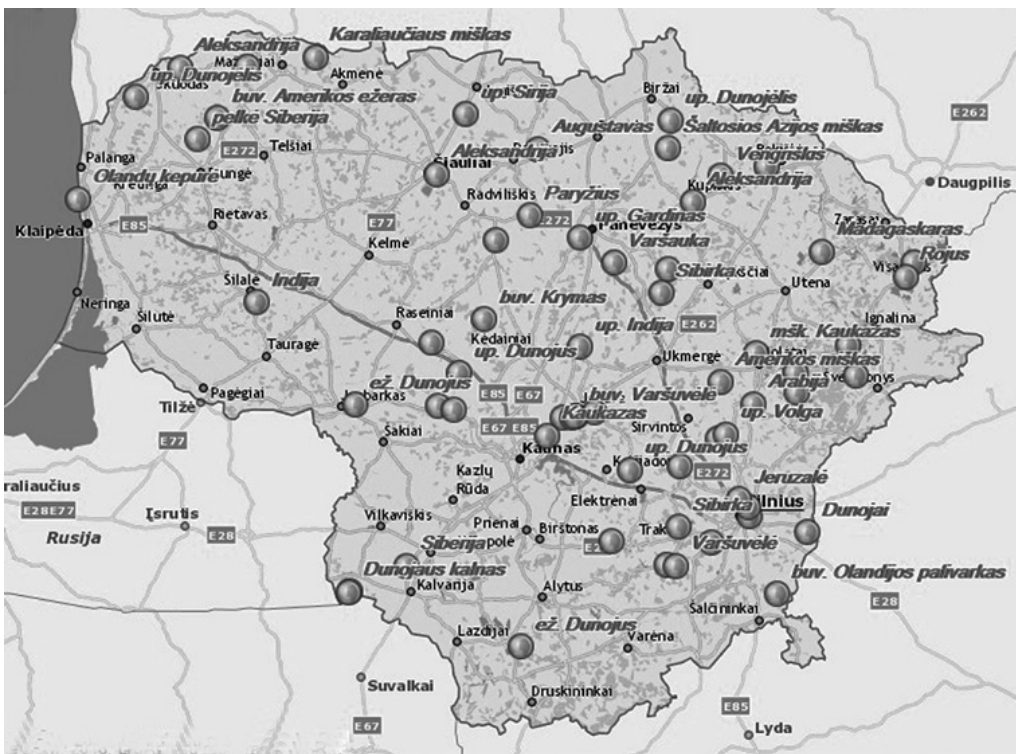
Savita Černobylio kaimo pavadinimo kaita. Ilgą laiką šis netoli Vilniaus esantis kaimas taip ir vadinosi – Černobylis. 1975 m. jis prijungtas prie Vilniaus rajono. Pavadinimas, neatsiklausiant gyventojų, buvo pakeistas į Juodbalius. Iki šių dienų ankstesnį kaimo pavadinimą išsaugojo pagrindinė kaimo gatvė.

Dar didesnius virsmus išgyveno Ignalinos rajono savivaldybėje esantis Rojus. Pasak vietos gyventojų, seniau ši vietovė buvo vadinama Velnyne. Pavadinimas pasikeitė, kai XIX–XX a. sandūroje čia gyvenęs Adomas Hrebnickis užveisė didelį, gražų sodą. Ilgainiui vietovė pavadinta Rojumi. Įdomu, kad

visai netoli, vos už 8 kilometrų nuo Rojaus, yra ir Ramybė. Galbūt taip tiesiog sutapo, tačiau tikrai yra apie ką pamąstyti nuolat skubantiems ir laimės nerandantiems šiuolaikiniams žmonėms.

Joniškio rajone tekančio upelio pavadinimas Sirija su gerai žinoma Artimųjų Rytų šalimi sutampa atsitiktinai. Šis pavadinimas labai senas, kilęs iš indoeuropietiško žodžio „sira“, kuris reiškia „srovė, srautą“. Tokios pačios kilmės yra ir Dzūkijoje tekančios Seiros pavadinimas.

Savitų vietovardžių galima rasti ir tarp Lietuvos pelkių pavadinimų: Siberija, Sachara ir kt. Jie rodo, kad vietos gyventojams šios pelkės asocijavosi su tolimais, atšiauriais kraštais.

Velykinis turnyras Marijampolėje

VIDA JOLANTA STANKEVIČIENĖ

Marijampolės žmonių su negalia sporto klubo „Šešupė“ nariai, vadovaujami pirmininko Juozo Abramavičiaus, artėjant šv. Velykoms suorganizavo tradicinį velykinį sporto turnyrą. Dalyviai (jų iš viso buvo apie 40) galėjo žaisti šaškėmis, šachmatais, smiginį, mėtyti žiedus ir žvejoti magnetinėmis meškerėmis. Jie rungėsi dviejose kategorijose: moterų ir vyrų. Renginys vyko š. m. balandžio 12 d. „Viltelės“ klubo globotiniai jame dalyvavo jau kelintus metus. Kaip kasmet buvome labai šiltai priimti. „Viltelės“ klubo globotiniai jau ne kartą yra parsivežę medalių ir taurių. Ši išvyka taip pat buvo sėkminga. Moterų kategorijoje Onutė Grėbliūnaitė laimėjo I vietą smiginio ir žvejybos rungtyse. Pastarojoje rungtyje II vietą pelnė Alytė Sendaitė. Šaškių varžybose IV vietą

laimėjo Petronė Dapkevičiūtė, o žiedų mėtyimo rungtyje II vietą Jūratė Zdanytė, III – Teresė Grėbliūnienė, IV – Alytė Sendaitė. Vyrų kategorijoje Vitas Degutis iškovojo III vietą smiginio rungtyje, II vietą žvejybos rungtyje ir II – žiedų mėtyimo. Sportininkams dovanas skyrė Marijampolės savivaldybės sporto skyrius. Transportą vykti į renginį parūpino Punksko savivaldybė.

Negalios paliesti žmonės – tokie pat smagūs, sąmojingi, nuoširdūs bei talentingi, kaip ir jos neturintys. Jie mūsų visuomenės dalis, kuri nori ir gali būti naudinga. Galima pasakyti, kad tokie sportiniai susitikimai ne tik ugdo neįgaliųjų suvokimą apie sportą, kaip puikią laisvalaikio praleidimo formą, skatina ruoštis ir gerinti rezultatus visus metus, bet kartu ir ugdo komandinę dvasią,

tarpusavio pasitikėjimą bei suteikia daugybę gerų emocijų prieš tokias žaidynes. Renginio metu nesunku pastebėti, kad negalūs žmonės veržiasi dalyvauti turnyre. Tai jiems didelė šventė, kur gali ne tik varžytis, bet ir pabendrauti. Ši šventė jiems tapusi labai didele pramoga, nes tokių susitikimų trūksta.

Pastaraisiais metais pasaulyje pastebėta, kad negalios paliesti žmonės sparčiai integruojasi į sveikų žmonių visuomenę ir pasiekia gerų rezultatų. Ne išimtis Lenkija ir Lietuva. Neįgaliųjų sporte vadovaujamosi principu – žmogus su negalia kuo labiau turi būti integruojamas į visuomenę, kad neliktų nuošaly kaip antrarūšis ir niekam netinkamas. Neįgalieji savo dvasios stiprumu jau įrodė, kad kartais yra net geresni nei sveikieji.

Teresės Uzdlaitės nuotr.

Vidugirių kaimo žmonių gyvenimo knygų ištraukos

GRAŽINA KIBYŠIENĖ

**ONOS JANKELIŪNAITĖS-
ZUBAVIČIENĖS (G. 1933 M.)
GYVENIMO KNYGOS PUSLAPIŲ
NUOTRUPOS**

Mano tėvelis Juozas Jankeliūnas (Juozo ir Onos Klimaitės-Jankeliūnienės iš Lietuvos sūnus) gimė 1905 m. Jis tik vienas užaugo iš Jankeliūnų visų vaikų. Pasakodavo mano tėvelis, kad per vieną savaitę mirė keturi Jankeliūnų vaikai. Visi jie palaidoti Vidugirių kaimo kapinėse. Mano tėtės sesutė Rožė mirė 16 metų. Ji mokėjo verpt ir aust. Į bažnyčią rengėsi tautiniais rūbais ir nusipindavo rūtų vainiką ant galvos. Rožė turėjo daug eilių drabužių, nes jos mama buvo iš turtingos šeimos, kaip sakydavo, iš 60 margų žemės, tai stengėsi, kad dukra būtų gražiai apsirengusi. Kai tokia jauna Rožė mirė, tėvas per jos šermenis nešė ir rodė dukros parėdus (apdarus), kuriuos pati buvo išsiaudusi ir pasisiuvusi.

Kai pas Jankeliūnus liko vienas vaikas Juozukas, labai tėvai jo gailėjo ir gražiai jį augino. Juozas užaugo aukštąs, didelis vyras, išmoko kalvystės. Jo tėvas buvo stalius, statė namus. Pirmadienį

išeidavo su kamčuku (kažkokiu įrankiu), o šeštadienį pareidavo. Juozuko tėvai patyrė daug nuoskaudų, palaidojo visus kitus vaikus, išskyrus Juozuką, ir patys jauni mirė.

Juozas 1931 m. susituokė su Rožė Markevičiūte iš Vilkapėdžių kaimo. Tėvo buvo pastatyta nauja stuba (troba). 1932 m. gimė sūnus Vitas, 1933 m. gimiau aš, Ona (Zubavičienė), 1935 m. dukra Elena (Papievienė), 1940 m. Jonas, o po metų Juozukas, kuris prigėrė po fronto.

Tėvelis viską mokėjo dirbt, turėjo nuosavą kalvę ir visus reikalingus įnagius. Jis aštrino noragus, taisė plūgus, kaustė medinius vežimus, roges, darė duonkubilius, cėberius (iš šulų pagamintus didelius indus), kibirus, medinius mėsai lovius, niekotukus (mėsines, nedidelius lovelius mėsai arba mažam vaikui praust) ir karstus. Tėvelis turėjo rankines akmenines giras. Buvo sunku malti. Ir aš maliau, ir visi malė. Malė rugius, kurie buvo uždrausti vokiečių

Iš kairės: Antanas Zubavičius, Onutė Sikorskaitė, Onutė ir Jurgis Zubavičiai, Kliučinykas, Onutė Zubavičiūtė, tupi svotai Anelė (Zubavičiūtė) ir Vitas Petruškevičiai iš Žagarių. 1959 m.

Iš kairės: Emilija Zubavičiūtė, Juozas Zubavičius, Ona Jankeliūnaitė-Zubavičienė, Ona Rėkiūtė-Zubavičienė

metais. Džiovinu juos ant krosnies ar po duonos kepimo krosnyje. Malėm ir kviečius. Kepėm rizavą pyragą ir prėskučius. Kruopas, grucę darėm, tik vėliau grucę vežė į Krasnapolį į malūną. Šeima buvo didelė, duoną kepė kas dvi savaites pilną krosnį. Kad duona nesupelytų, tai pripjaus-to ir pridžiovina. Paskui labai skanu pamerkt į vandenį ar įsimest į viralą. Kai atmirksta, tai labai gardu. Kepė ir bulvinę bobą, ir bulvines dešras. Kai iškepa duoną, mama išverda kavos baltintos ir truputį užsaldė. Kai užeidavo kaimynai ar kaimynės, mama atpjauna po lustuko duonos ir sako: „Ragaukit mūs rūgštelės.“ O kai kepdavo kaimynai – ir mamai duoda duonos.

Aš visada valgiau su tėveliu, nes buvau labai nevalgi, tai tėvelis prižiūrėjo ir barėsi, kad daugiau valgyčiau. Mama virė viralą: kopūstus, raugintus burokus, raugintus žirnius su grikiais, šabalbonus (pupelas) ir pupas. Pupų sodino daug, visą salukę, sodino ropes, morkas, petražoles, kručkus (griežčius), lėšius, gracus ir grikius, aguonas, kanapes ir linus. Iš kanapių ir linų spaudė aliejų gavėnios metu. Aliejų spaudė pas Vincą Nevulį, ten buvo padaryta tokia spaudykla. Iš kanapių vijo virves, audė plėškes arkliam. Kartais linų sėmenis pardavė, o iš linų audė rūbus, paklodus, rankšluosčius, staltieses. Audimas buvo nevienodas, audė marškiniam ploniau, vyram kelnėm

Tėvai namuose turėjo arklį, karvę ir didelį labai penimį nusipenėdavo, apie tris šimtus kilogramų. Mėsą sudėdavo mediniam lovin tamsioj kamaroj. Turėjo dar ir niekotuką medinį, mėsine vadinamą. Mėsą supjaustydavo, maišė su pipirais, bogužiais, druska ir darė kindziuką, jį kabino ant pagaliukų po kaminu, kad išdžiūtų. Darė ir dešrukes, lašiniai buvo stori, bet žalių niekas nevalgė. Mama per savaitę du kartus kepė kiaušiniene, dvi kep-

storiau. Lininius rūbus nešiojom visa šeima. Spaliai labai graužė pečius, šonus ir kojas. Apsiaavę buvom vilnonėm kojineš ir medžiokais. Labai norėjosi bėgiot basiem. (*Šiuos Onos Zubavičienės prisiminimus užrašė dukra Emilija Sinkevičienė-Nevulienė.*)

Gimiau dar prieš karą. Sunkus buvo gyvenimas. Tik paūgėję nuo kokių dešimt metų kiekvienas vaikas turėjom sau duonos užsidirbt. Nesimokiau. Per karą mokyklos buvo tik vokiečių vaikams, o po karo nebuvo kuo mūs aprengt, tai nesimokiau nei metų. Ganiau gyvulius pas dėdę, mamos brolių Juozą Markevičių Vilkapėdžiuose. Balos buvo nemelioruotos, rūdynai buvo. Paklampoji po tokią šlapią balą, tai kojos sutrūksta, juodos pasidaro. Pirmiausia per karą pas dėdę ganė mano brolis Vitas. Dėdienė pasiuvo jam kelnes iš lininio audeklo, numezgė kojines ir ganė ne vienus metus Vitas karves pas dėdę. Tada saltyšius (seniūnas) mūs kaime buvo vokietis Martinka. Jis turėjo viską žinot. Jei vaikas eina kur ganyt, tai reikėjo jį išregistruot, pranešt saltyšiui. O tėvai nepranešė. Kuosa ieškojo piemens ir nuėjo pas Martinkų. Abu pasitarė. Atėjo pas mano tėvus ir paėmė Vitą. Kuosa užsidėjo Vituką ant arklio ir vežasi, o čia tėvai verkia ir mes, visi vaikai, stovim ir žiūrim, kaip Vituką vežasi. Už ganyką gal kokius 25 feningus turėjo gaut per mėnesį. Atėjo dėdė ir tas rūpinasi: „Ką aš darysiu be piemens?“ „Tai Onutę leisim“, – nusprendė tėvai. Aš jau vaikus padėjau prižiūrėt mamai. Ir išleido mane pas dėdę. Vis brolis Juozukas manęs labai laukė. Tada mažesnius broliukus prižiūrėję mano jaunesnė sesuo, bet jai buvo per sunku. Ji verkia balsu ir broliukai sėdi ant pakrantės ir verkia, o aš netoli ganiau, girdėjau, tai ir aš verkiau. Ėjau ir sėklinių lubinų pjaut su pjautuvu. Nunokę lūžta, paimi už viršaus, o iš apačios pjautuvu nupjau-ni ir dedi pundukais (glėbukais). Trašų nebuvo, tai žmonės lubinus sėjo ir

paskui apardavo, o truputį palikdavo sėklai.

Tėvai turėjo tik 3 ha žemės, laikė vieną karvę, vieną arklį, porą paršų nusipirkdavo ir nusipenėdavo, laikė vištas. Tėtė mokėjo visokius darbus. Jis kalviavo, aštrino kaimynams noragus. Tada nebuvo anglių, tai rinkdavo beržų žieves, džiovino jas ir kūreno. Tėtė kirpo kaimynams plaukus, taisydavo puodus, darė ir taisė sposkas (medinius indus sviestui mušti) iš šulų. Mūs sposka tai buvo iš viso medžio gabalo išskobta, apačioj suveržta metaliniu lanku, o ant viršaus uždėtas dangtelis. Tėtė buvo ir muzikantas, gražiai grojo lūpine armonikėle. Man patikdavo, kai grodavo polkutę. Mama buvo „nuo daug žemės“, tai jai buvę sunku gyventi marčiose. Krosnis buvo didelė, o malkos dažnai pritrūkdavo. Tai kūreno ir duoną kepdavo kas antrą savaitę. Pirmiausia iškepavo šventabandį. Kai užminko duoną, o krosnis dar kūrenasi, tai iš priekio prieš ugnį įdeda plonai duonos tešlos ir iškepa. Gavėnioj nevalgėm nei mėsos, nei pieno. Markevičių močiutė tai kas šeštadienį kepė prėskučius. Ji buvo darbšti. Kai trūko malkos, tai atsinešdavo pėdą aguonojų, pėdą lubinojų, kokių šakučių, pakūrendavo krosnį ir prikepavo prėskučių. Gavėnioj dažniausiai valgėm juos sausūs, nebent aguonpieny pamirkytus. Bet sekmadienį, kai ėjom į bažnyčią, tai pasiimam sausų, tai po bažnyčiai jau einant namo galima buvo užkąst. Močiutė užaugindavo 60 žąsų, parduodavo jas ir apmokėdavo visus mokesčius, ir dar ką nupirkdavo dukrom. Pirkėjai patys atėdavo į namus ir paskui nusivarydavo tas žąsis.

Už vokiečių buvo viskas pigu. Mama pamazgoja kiaušinių, tėtė nuneša tu

kiaušinių pintinėle į Krasnavą, parduoda. Už gautus pinigus išperka cukraus, druskos, marmelado, kavos, skalbimo miltelių, muilo, kiek ten buvo skirta per mėnesį žmogui. Prisimenu, kad už vokiečių duodavo menkesnės ir geresnės kavos. Cukrų taupėm. Visada ant krosnies buvo padžiauta cukraus ir druskos atsargų.

Tėvas buvo geras. Dar prieš karą Krasnapolin buvo atlydai, tai tėvas parnešdavo mums, vaikams, po saldainiuką. Buvo labai skanūs, net pirštus aplaižydavom. Bet namuose už balkio (sijos) buvo užkištas ir rapnykas (ant medinio koto virvukė su mazgu). Tik vaikam parodydavo į balkį, ir visi klausydavo.

Mano mama, kai atėjo pas Jankeiliūnus, tai atsinešė daug drapanų. Ji visada buvo pasipuošus. Su atsineštinėm skarom (drabužiais) pas Jankeiliūnus išgyveno visą gyvenimą. Kai aš išmokau siūt, tai iš mamos skarų persisiuvau sau ir seseriai drapanas. Dar ir tėtės sesers Rožės buvo likę daug tautinių rūbų. Ir iš jos drapanų persisiūdavom sau. Mama buvo darbšti. Jai reikėjo priverpt, priaust ir dėl viršutinių, ir dėl apatinių

drapanų. Kiek darbo buvo prie audinių. Skorbyt (krakmolyti) reikėjo, kad būt stiprūs, reikėjo kočėt. Taigi lygintuvų nebuvo. Kai priaudžia audeklų, o jie tokios spalvos kaip linas, tai reikia eit vilgyt ir tiest, kad kažkiek išbaltintum. Būna audeklas suringiuotas, nešam jį durpinėj suvilgyt ir traukiam, tiesiam ant pabalio. Patiesi ir reikia šakutėm prismeigt, prie kraštų buvo kilpukės padarytos. Prismeigi, kad nesuringiuotų, lygiai išbaltų. Per pietus vėl reikia vilgyt, nes neišbals. Paskui pusiau lankė ir vyniojo į ritinius, ir dėjo į skrynias. Kai reikėjo, tai ėmė ir siuvo drapanas: marškinius, kelnes.

Tėvai buvo gabūs ir mus išmokino gyvent. Mane išmokino siūt, nupirko siuvamąją mašiną. Joną išleido mokyti į Punską. Vitas pirmiausia pas Markevičius buvo už augintinį, vėliau dirbo giriose su rankiniais pjūklais, o Elena labai gražiai mezgė.

Dėkoju už Jūsų gyvenimo knygos paskaitymą.

Ona (Jankeliūnaitė) Zubavičienė su dukra Emilija Sinkevičiene-Nevuliene. 2017 m.

Užgeso Raistinių kaimo veikėjo Juozo Nevulio gyvybė

JANINA MACUKONIENĖ

Artimo žmogaus gyvybė užgesa visada per anksti. Dar per 2017-ųjų Velykas Raistinių Nevulių šeima galėjo pabūti kartu, nors jau tik ligoninėje, kur kovo 26-ąją, labai pablogėjus sveikatai, atsidūrė Juozas Nevulis. Prie jo dvi savaites budėjo specialiai iš užjūrio parvykęs sūnus Algis. Tik šventėms pasibaigus, balandžio 18 d., garbingas mūsų krašto žmogus, tvirtas lietuvis, visuomenininkas, pavyzdingas Raistinių kaimo ūkininkas, buvęs seniūnas, kalvis ir garsus jaunystės laikų muzikantas atsisveikino su šiuo pasauliu.

Žiūrėdami į sutuoktinių 40-metį švenčiančio Juozo nuotrauką,

matome jau nubalintus plaukus, o straipsnio autorės atminty jis išlikęs kaip jaunas ir stiprus vyras tamsiais garbanotais plaukais, dirbantis arkliais, vėliau traktoriumi kaimynystėje esančius laukus, kaip gražios laikysenos lietuvių draugijų suvažiavimų delegatas, lietuviškų pamaldų Smalėnų bažnyčioje nuolatinis dalyvis... Vyresnieji jį atsimena turbūt ir kaip vestuvių, vakaruškų muzikantą, grojusį nuo vaikystės.

Juozas Nevulis gimė 1940-ųjų sausio 2 d. (tokia data užrašyta oficialiuose dokumentuose, nors tikroji gimimo data, kaip teigia brolis Algirdas – 1939 m. gruodžio 16 d.) Raistiniuose, Petro ir Anelės (Kastiešiūtės) Nevulių šeimoje. Juozui buvo vieneri metukai, kai tėvai su juo, ketveriais metais vyresniu broliu Gediminu ir seneliais ankstyvą pavasarį, vokiečių ir sovietų repatriacinės politikos verčiami, išvyko į Lietuvą. Kaip ir daugeliui to pačio likimo mūsų kraštiečių, šeimai reikėjo ištverti daug vargo ir grėsmės akimirku.

Penkiamečiui broliui Gediminui stebėtinai ryškiai atmintyje įsirežė kelionės po Lietuvą ir gyvenimo repatriacijoje įvykiai. Įdomų jo pasakojimą užrašė ir paskelbė „Aušroje“ (2016 m. 3–4 nr.) Jurgita Stankauskaitė. Iš jo sužinome, kad Nevuliai gyveno kelias savaites Rusalių

kaimė, netoli Kauno. Jiems čia labai patiko, nes buvo tarp kitataučių ir kitatikių, tai paprašius buvo perkelti į Ringaudus, į nedidelį ūkelį prie pat Kauno, visai šalia svarbaus kelio. Čia gyvenant rusų valdžia tėvui buvo įsakiusi dirbti forte. Po poros mėnesių užpuolė vokiečiai. Staigiai prasidėjus Kauno bombardavimui Nevuliai slėpėsi kaimyno rūsy, o šalia, alksnynėly, buvo bombarduojami pasislėpę rusų kareiviai. Vėliau bėgant iš pavojingos vietos jie šaudė į civilius, tarp kurių buvo ir mamos nešamas Juozukas, o tėčio – vyresnis Gediminas. Kulkos, laimei, neužkliudė bėgančių Nevulių.

Frontui praėjus jie persikėlė į Garliavos parapijoje esantį Jonučių kaimą, kur buvo geras ūkis, o aplinkui daugiau pažįstamų mūsų krašto žmonių. Jonučiuose buvo geros gyvenimo ir ūkininkavimo sąlygos, tačiau, sugrįžus vokiečiams, reikėjo tą ūkį palikti. Dėl tėvo Petro apskrumpo, išradingumo ir sutarimo su kitais žmonėmis šeimai pavyko išsaugoti nemažai Lietuvoje uždirbto turto, neprarasti arklių.

Iš Jonučių Nevuliai atsikraustė pas pažįstamus į pasienyje, netoli Lazdijų, esantį Šilėnų dvarą. Ten gyvenant gimė ketveriais metais jaunesnis už Juozą broliukas Algirdas. Kiek vėliau Nevuliams priskirtas ūkelis Lazdijuose, tačiau čia jau gyventa neilgai. Artėjo frontas, vėl reikėjo su mažais vaikais slėptis laukuose pašiūrėje. Nors Juozo tėvą viliojo sugrįžimas į Jonučius, bet buvo baisu artėjančios

greit išpopuliarėjo ir grojimas vestuvėse ar vakarėliuose tapo nuolatiniu jų užsiėmimu. Algirdas pritardavo mušamaisiais instrumentais nuo 7-erių iki tol, kol pradėjo lankyti licėjų, o Juozas armonika, vėliau akordeonu grojo iki savo vedybų, t. y. iki 28-erių metų amžiaus. Jis labai atsakingai žiūrėjo į šį savo pomėgį ir

sovietinės tvarkos, galimų trėmimų.

Iš Lazdijų jau netoli į gimtuosius Raistinius. Patikrinę pirma, ar namai nenugriauti, ar įmanoma sugrįžti, Nevuliai parsikraustė į Raistinius. Juozui tada buvo penkeri metai. Sunku pasakyti, kiek suprato dramatiškus įvykius tokio amžiaus žmogus, kiek užfiksavo iš vėlesnių pasakojimų, bet sunkūs karo išgyvenimai tikrai giliai įsismelkė į sąšmonę ir turėjo reikšmės tolesniame gyvenime.

Sugrįžus į tėviškę visiems repatriantams buvo labai sunku prasigyventi iš nieko. Nevuliams lyg ir pasisekė: parsivežė nemažai gyvulių, su dėde Juozu susitarė pasidalinti pašarais, kuriuos kartu suvežė į Nevulių tvartą. Tačiau kilęs gaisras nusinešė kluone sukauptas gėrybes...

Nepaisant visų nesėkmių, šeiminkai darbštumu ir sumanumu ūkį atstatė ir praplėtė. Juozui pasiekus jau paauglystės amžių, gimė jauniausia ir vienintelė sesutė Anelė. O dar prieš tai, jau gerokai atsigavę po sugrįžimo iš Lietuvos, Nevuliai sumanė vyriausią sūnų Gediminą mokyti groti. Muzikali buvo, gražiai dainavo motina Anelė ir visa Kastiešių giminė, tai paprašė gretimo

kaimo muzikantą Petrą Slabašauską, kad šis pamokytų ir jų vyriausiąjį. Mokytojas nemažai dirbo su Gediminu, bet jam kažkaip nelabai sekėsi. O jaunesnis broliukas Juozas, tuomet kokių 8 metų, tik klausėsi ir visai nejučia besiklausydamas išmoko. Po kiek laiko tėvai sutarė su garsiu mūsų krašto muzikantu Juozu Degučiu iš Agurkių, kad šis mokytų Juozą muzikos. Degutis sutiko su sąlyga, kad kartu mokys du mokinius: Juozą Nevulį ir Vitą Uzdilą. Šį kartą mokytojo darbas tikrai buvo sėkmingas. Juozas, būdamas vos dešimties metų, grojo vakaruškose ir šokiuose, o turintį 11 metų jį jau pakvietė į vestuves.

Pirmosios vestuvės, kuriose grojo Juozas, buvo Bernardo Grigučio iš Žvikielių ir Onos Sidarytės iš Klevų (dabartinės Juozo marčios senelių). Tada, beje, mažam armonikininkui būgnu pritarė už jį net 4 metais jaunesnis broliukas Algirdas (nuotraukoje). Muzikantai Nevuliai

verslą. Matyt, buvo tikrai geras muzikantas, nes per tuos 17 metų grojęs net 96-eriose vestuvėse. Išlikusi užrašų knygelė, kurioje labai gražiai surašyta visų besituokusiųjų, kurių vestuvėse grojo, vardai ir pavardės. Paskutinės sąrašė pažymėtos Zitos Grabauskaitės ir Zenono Burausko vestuvės.

Juozas baigė Smalėnų pagrindinę (tuomet septynklasę) mokyklą. Tada joje dar nebuvo lietuvių kalbos pamokų, tad lietuvių kalbos jis nesimokė. Įsigijęs pagrindinį išsilavinimą, dar dvejus metus mokėsi kalvystės amato pas savo kaimo kalvį Kuloką. Juozui teko taip pat atitarnauti skirtą laiką Lenkijos kariuomenėje. Tarnavo Grudziondze, karinio oro uosto aptarnavimo dalinyje, vėliau perkeltas į vietovę Ornetą (netoli Olštino).

Išmokęs dirbti su geležimi, Juozas laisvesniu nuo žemės ūkio darbų laiku kalviavo nuosavoje kalvėje, pastatytoje kiek atokiau nuo kitų pastatų. Iš pradžių kalvio paslaugos kaime būdavo labai reikalingos: arklių kaustymas, medinių ratų apkaustymas ir kt. Kai ūkiuose dingo geležiniai vežimai, įsigalėjo traktoriai, darbo kalvėje gerokai sumažėjo.

Nuo mažens iki tol, kol jėgos leido, Juozas dirbo nemažame Nevulio šeimos ūkyje, iš pradžių padėdamas tėvui su broliais, vėliau kaip šeimininkas su žmona, padedant tėvams ir saviems vaikams, dar vėliau – kaip savo sūnaus, šeimininko Selvo, keliskart išplėtusio tėvų valdas, padėjęjas.

Juozas tėvo Petro įpėdiniu tapo, kai vyriausias brolis Gediminas sukūrė savo šeimą ir įsikūrė senelių valdose Seivuose, o brolis Algirdas ir sesuo Anelė, baigę mokslus, įsidarbinę ir sukūrė šeimas, taip pat išsikėlė iš namų.

1968 m. spalio 26-ąją pas Nevulius vyko dvigubos vestuvės. Tuokėsi Juozas su Danute Nevulyte iš gretimo Žvikelių kaimo ir Algirdas su Elena Kaizyte. Namuose pasiliko Juozas su žmona. Jiems šeiminkaujant persitatyta troba: vietoj didelės medinės atsirado dviaukštė mūrinė. Pasistatė naują kluoną. Kaip ir dauguma ūkininkų, laikė įvairius gyvulius ir sėjo įvairias kultūras, tačiau daugiausia, kaip ir šiuo laiku sūnus, vertėsi pienininkyste.

Juozas ir Danutė užaugino gražią

šeimą. Jų vaikai tai: Zita, ištekėjusi už Jurgio Uzdilos, Petriukas, miręs kūdikystėje, Alvydas, vedęs Ireną Liaukevičiūtę, Silvestras, vedęs Dalią Grigutytę, ir Algis, vedęs Oną Adamčevską. Juozas labai mylėjo savo vaikus ir jais rūpinosi. Mirdamas paliko 10 anūkų.

Nevuliai pasirūpino taip pat vaikų patriotiniu auklėjimu. Nors Juozo dukra ir sūnūs lankė Smalėnų lenkišką pagrindinę mokyklą, visi tęsė mokslą Punsko lietuviškajame bendrojo lavinimo licėjuje. Selvas ir Alvydas baigė taip pat aukštuosius mokslus. Po studijų Alvydas su žmona įsidarbino Punsko licėjuje ir jau nemažai metų sėkmingai moko bei auklėja naujas mūsų

krašto lietuvių kartas.

Juozas visada buvo minimas kaip geras sūnus, besirūpinantis savo šeima tėvas, pavyzdingas ūkininkas, bet taip pat visuomenininkas. Kaime apie 20 metų jam buvo patikimos seniūno pareigos, keliolika metų buvo Punsko valsčiaus tarėjas ir turbūt visą laiką – LLD (anksčiau LVKD) Raistinių skyriaus pirmininkas. Kai paskutiniaisiais dešimtmečiais bemaž visų kaimų draugijos skyrių veikla užgeso, Juozas dar ilgai buvo renkamas delegatu į suvažiavimus.

Gaila, kad liga per anksti palaužė toki darbštų ir pareigingą žmogų, tikrą mūsų krašto galiūną. Džiugu, kad jo pėdomis seka gerai išauklėti vaikai. Tikėkime, kad ir anūkai bus tikra mūsų lietuviško krašto atrama.

Dėl buvusio seniūno ir Punsko valsčiaus tarėjo
a. a. Juozo Nevulio iš Raistinių
mirties artimiesiems užuojautos žodžius skiria

**Punsko valsčiaus seniūnai, valsčiaus taryba,
viršaitis ir darbuotojai**

2017 m. gegužės 20 d. (šeštadienį) 19 val.
kviečiame į Punksko LKN, į

LIAUDIŠKOS MUZIKOS
IR ŠOKIO VAKARĄ

Dalyvauja:

Kėdainių kultūros centro

liaudiškos muzikos kapela „VILAINIAI“

Punksko lietuvių kultūros namų

kapela „KLUMPĖ“ ir šokių grupė „VYČIAI“

Zrealizowano dzięki dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji

Bilieto kaina 10 zł

Sveikinu Jus, mielosios motinos, su Motinos diena.

Linkiu daug sveikatos, kantrybės gyvenime. Nesijaudinkite, jei kas Jums nepaspaus rankos, neapkabins ir nepabučiuos. Nesate vienišos. Aš apie Jus pagalvojau.

Teresė Janušonienė iš Valinčių

Ateik, motinėla

*Aš myliu tą tėviškę brangią
Ir daržely žydinčius jazminų žiedus.
Tik tu viena, motinėla brangi,
Pas mane ateiti vis negali.

Pavasaris atėjo, pakilo saulutė,
Vyturėlis žadina mane.
Tik tu viena, motinėla brangi,
Pas mane ateiti vis negali.*

*Atbėgo ir pražydo vasara
Labai gražiais gėlių žiedais.
Tik tu viena, motinėla brangi,
Pas mane ateiti vis negali.*

*Laukuose javai plaukė kaip jūra,
Danguje saulė žėrėjo aukštai.
Tik tu viena, motinėla brangi,
Pas mane ateiti vis negali.*

*Uogos prisirpo, javai nunoko,
Šitiek visko vasara man dovanėjo.
Tik tu viena, motinėla brangi,
Pas mane ateiti vis negali.*

*Rudėninis vėjas nuplėšė nuo medžių lapus,
O šalnos pakando man plaukus baltus.*

*Aš laikiu, motinėla brangi...
Kodėl pas mane ateiti vis negali?*

*Mano širdį suspaudė graudulys,
O mintis užgulė juodas ilgesys.
Aš laikiu, brangi motinėla.
Ateik kada nors ir pas mane.*

MOTINOS DIENOS KONCERTAS

2017 m. gegužės 26 d. 18 val.
Seinų „Lietuvių namuose“
vyks šventinis koncertas,
skirtas Motinos dienai.

*Tau iš širdies sveikatos, laimės palinkėsim,
Žieduotos nuotaikos ir metų Tau šviesių,
Kad tartum rožė nuostabiai žydėtum,
Per sunkų darbą pelnius pagarbą visų.*

Gegužės 20 d. garbingą
50-ąją gimtadienį švęs
Irena Auruškevičienė
iš Vidugirių Būdos.

Šia proga sveikina

Krikšto dukra Irena

Įėjimas
nemokamas.

Kviečiame!

Lietuvos žiniasklaida

2017 04 26 – 05 10

Apie tai, kad viena gausiausių Lietuvos partijų – socialdemokratai (LSDP) – išsirinko naująjį pirmininką Gintautą Palucką, minėjome ankstesnėje apžvalgoje. Šįkart apie tai, kaip žiniasklaidoje buvo vertinami rinkimų rezultatai, naujojo vadovo galimybės ką nors esmingai pakeisti bei prognozės dėl pačios partijos ateities.

„Svarbiausias iššūkis Gintautui Paluckui – ar atsikratys socialdemokratų priklausomybės nuo totalinio melo?“ – savo įžvalgą portale delfi.lt išsakė Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų frakcijos Seime narys Andrius Kubilius.

„Nepaisant pasikeitimų viršūnėse Brazauskas – Kirkilas – Butkevičius, partijos veikloje kai kurie esminiai dalykai nesikeitė nuo pat sovietinių laikų.

(...) Sveikindamas Gintautą Palucką su didele atsakomybe, tikiuosi, kad jam pavyks šias nesikeičiančias socialdemokratų veiklos tradicijas ryžtingai pakeisti. Tai bus tikrai naudinga Lietuvai. Kartu noriu perspėti G. Palucką dėl dar vienos esminės socialdemokratų problemos ar ligos, kuri, mano įsitikinimu, ypač A. Butkevičiaus laikais, baigia susargdinti visą socialdemokratų partijos kūną – tai gili partijos, ypač jos viršūnės, priklausomybė nuo totalinio melo. Tai partiją pripratino ir priartino prie V. Putino „fake news“ ištobulintų technologijų naudojimo Lietuvoje, bet labai stipriai atitolino nuo tų rinkėjų, kuriems rūpi Lietuvos ateitis ir kurie nėra tokie nesusigaudantys, kad neatpažintų tokio lietuviško „fake news“ srauto, kokį laikas nuo laiko socialdemokratai įsigudrindavo paleisti į viešą Lietuvos erdvę. Kaip

prasidėjus pavasariui lakštingala negali nečiulbėti, taip socialdemokratai negali nemeluoti.

(...) Linkiu G. Paluckui drąsos, politinės valios ir asmeninio užsipyrimo siekiant to, kad socialdemokratai pagaliau pasveiktų nuo socialdemokratiją žudančios priklausomybės. Priklausomybės nuo totalinio melo. Tai nebus lengva, tačiau pergalė kovoje su šia liga yra svarbi ne tik asmeniškai G. Paluckui ar socialdemokratų partijai, bet ir visai Lietuvai“, – rašė autorius.

Tuo metu publicistė, filosofė Nida Vasiliauskaitė tame pačiame portale socialdemokratams buvo itin negailėstinga: „LSDP nebeišgelbės niekas.“ Taip pavadintame straipsnyje autorė rašė: „Niekas jo (Palucko) net nepastebėtų, jei žiniasklaida nuolatos neprimintų, kad toks egzistuoja ir laikytinas svarbiu. Ir štai kur esmė: tai tam tikras į sceną išstumtas sukalbamas valdininko tipo vyrionas su kostiumu, pusėtinai atrajojantis politines klišes – gerai, jei „jaunas žavus guvus“, o jei nei jaunas, nei žavus, nei guvus – irgi gerai („daugiau patyręs“).

Vilčių investuotojai kairėje ir dešinėje į G. Palucką – kur kas naivesni net už buvusį pirmininką ir buvusį premjerą (A. Butkevičių). Kažko jie vis nori išgelbėti LSDP (stabiliai bandydami išspirti į būtį „tikrą kairę“: nėra jos Lietuvoje, nėra, o reikia, labai netgi reikia – ypač dešinei: tai ji vis taip sako ir netgi mėgina pati ta kaire pabūti). Supranta, kad bus ekstremaliai sunku, bet tiki, kad įmanoma, kad verta.

Teks G. Palucką perrengti ideologiniu revoliucionieriumi (tik toks, eksperto manymu, „išsprogintų

nomenklatūrinį pradą“). Tikrai kas liktų iš LSDP, tą pradą išties išsprogindus?

(...) Galima aksomine valdžios ranka koordinuojamą „gyvenimą gyventi“ ir mirti lovoje nuo Alzheimerio, apsuptam anūkų bei proanūkių. Ne, ačiū. Nenoriu. Nepadėsiu. Čia pasaulis ne-žmonėms. Žmonės gyvena kitur. Ne šitą Utopiją reikia gelbėti, o gelbėtis nuo jos. Tas pat pasakytina ir apie (paremontuotą ar neremontuotą) LSDP.“

O pats naujasis socialdemokratų vadovas nuo pirmos dienos ėmė kritikuoti esamus santykius Seime tarp LSDP ir koalicijos partnerių Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos (LVŽS). Jis teigė, jog Vyriausybės darbotvarkėje turi atsirasti daugiau socialdemokratų prioritetų ir išsakė pastabų „valstiečiams“ dėl per menko dialogo su socialdemokratais.

Tokie pareiškimai nė LVŽS vadovui Seimo nariui Ramūnui Karbauskui, nė premjerui Sauliui Skverneliui aiškiai nepatiko. O premjeras, atrodo, tyčia neskubėjo ir susitikti su naujuoju koalicijos partnerių vadu, nors, kaip rašė lrytas.lt, „surado laiko pasišnekučiuoti su opozicinių konservatorių vedliu Gabrieliumi Landsbergiu. Lyg to būtų maža, kalbėdamas Lietuvos radijui, savo senam pažįstamam (G. Paluckas yra dalyvavęs tuomet buvusio policijos komisaru S. Skvernelio vestuvėse – red.) premjeras įgėlė pasiūlydamas susivokti, kuo jis tapo: „Suprantu didžiulį džiaugsmą pagaliau laimėjus renkamas pareigas, bet tai Socialdemokratų partijos vidaus reikalas. Nacionaliniu mastu nieko neįvyko, nors pagal išrinktojo pirmininko retoriką atrodo, kad įvyko nauji Seimo rinkimai, socialdemokratai gavo daugumą. Turbūt reikia grįžti į realybę.“

Kas pakurstė tokią Vyriausybės vadovo reakciją? Dienraščio „Lietuvos rytas“ šaltinių teigimu, „S. Skvernelis aktyviai domėjosi, kas socialdemokratų lyderio poste gali pakeisti A. Butkevičių, ir nuogaštavo dėl galimos G. Palucko pergalės. Socialdemokratų veikėjai dienraščiui tvirtino supratę, kad Vyriausybės vadovui vis dėlto atrodė, jog geriau, kad kairiųjų lyderiu būtų išrinktas ūkio ministras Mindaugas Sinkevičius. Socdemai tokį premjero požiūrį aiškino paprastai: ministras esą bus suinteresuotas išsaugoti šį postą, be to, yra gerokai nuosaikesnis už G. Palucką. Kai kurie „valstiečių“ frakcijos atstovai teigė irgi girdėję S. Skvernelio samprotavimus, koks kairiųjų vadovas būtų geriau.“

G. Paluckas atsakė, jog supranta premjero susierzinimą, nes socialdemokratai nebebus tokie lengvi, prieinami ir paklusnūs, savo prioritetų neturintys partneriai koalicijoje“.

Žiniasklaida visa tai pavadino konfliktu, visgi po kelių dienų abu politikai susitiko ir, kaip skelbta, „pažadėjo ieškoti sutarimo tarpusavyje vengiant viešų apsižodžiavimų“.

Seniai žinoma, kad viena didžiausių Lietuvos problemų – emigracija. Statistikos departamento duomenimis, 2017 m. pradžioje šalyje gyveno 2 mln. 849 tūkst. gyventojų, tai yra beveik 40 tūkst. arba 1,4 proc. mažiau negu prieš metus. Ne viena buvusi valdžia kūrė įvairius planus, kaip sumažinti išvykstančiųjų iš Lietuvos skaičių, tačiau emigracija tik didėjo. Ir dabar valdantieji steigia komisijas, kuria planus, kaip ne tik sumažinti emigraciją, bet ir paskatinti jau išvykusius grįžti į gimtinę.

Portalas lrytas.lt išspausdino skaitytijos iš Vilniaus laišką, kuriame ji pasidalino išpūdžiais, patirtais važiuojant per Lietuvos provincijos miestelius. Autorė rašė: „Važiuodama pro gražius, tvarkingus ir tylius miestelius nejučiomis pradėjau skaičiuoti apleistus namus. Ne, ne apgriuvusius bakūzes, o tvarkingus mūrinius,

kur, atrodo, gyvenk ir gyvenk, spoksančius į gatvę tuščiais langais... Po dvidešimto pamečiau skaičių. Kiekviename miestelyje mane pasitikdavo ta pati spengianti tylą. Nei mašinų, nei žmonių klegesio, nei lauke žaidžiančių vaikų spygavimo, prie kurio esu įpratusi. Tiesą sakant, negirdėjau net lojančio šuns.“

Tačiau ne kiek ne linksmesnį vaizdą išvydo bei delfi.lt aprašė žurnalistė ir penktame pagal dydį Lietuvoje Panevėžyje. „Jei kadaise Panevėžyje esantis Rožyno rajonas galėjo būti laikomas svajonių gyvenamąja vieta – kiek atokiau centro, rami aplinka, didingi namai, pavydėtina kaimynystė – tai dabar primena tik paminklą emigracijai. Rožyno seniūnaitė ir bendruomenės pirmininkė Romualda Šerplienė žurnalistei kalbėjo: „Kas galėjo, išvažiavo, liko tėvai, senukai, vienišų žmonių daug turime. Įsivaizduokite, 400 kv. m name dabar gyvena 1–2 žmonės. Eini, kalbiesi su žmonėmis ir girdi, kad dukra – Danijoje, sūnus – Norvegijoje, vyras – Anglijoje.“

(...) Žurnalistei atkreipus dėmesį, kad prie kiekvieno namo matyti malkų krūvos, seniūnaitė sakė: „Didžiulį juodą darbą padarė ekonominė krizė, emigracija, euro įvedimas. Namai buvo šildomi ir dujomis, bet dabar – tik malkos. Net briketus ar dar ką pirkti yra be galo brangu, nežmoniškas kainų pakilimas. Visi patys puikiai žinote, kad pensijos mažos, atlyginimai maži, o kainos po euro įvedimo yra tolygios skaičiais, kaip kad būdavo „prie lito“. Ir tai žmones privertė rinktis kietąjį kurą.“

„Daugiau nei 90 proc. Lietuvos jaunimo emigruotų, jei gautų darbą pagal specialybę Vakaruose.“ Tokius duomenis Seime vykusiame Migracijos ir Priklausomybių

prevencijos komisijų posėdyje pristatė Žmogaus studijų centro prezidentas Gintaras Chomentauskas, kalbėjęs apie „Lietuvos emocinės būsenos tyrimą“. Apie tai portale delfi.lt rašė žurnalistė Rūta Pukenė. Respondentams buvo užduotas klausimas: „Jei galėčiau išvykti ir gauti darbą pagal specialybę, tai emigruočiau į išsivysčiusią Vakarų šalį (Europa, JAV).“ Tuo siekta apčiuopti emigracijos tendencijas.

„Vaizdelis Lietuvoje: daugiau nei 50 proc. sako, kad tokiomis sąlygomis – tikrai taip. Atrodytų, dar pusė bėdos, pusė Lietuvos, bet, kai pažiūrėjome į amžiaus grupes, čia jau kvepia, nežinau, demografinė katastrofa. Kitaip tariant, šiuo metu daugiau nei 90 proc. jaunuolių (15–19 metų žmonės – DELFI) sako: „Aš emigruosiu.“

Kai pašnekiname kokybiškai, atrodo, kad Lietuvoje gyventi „nėra lygis“, „yra kaimas“, „čia niekas nevyksta“ ir „niekas niekuomet nevyks“, „kaip iš viso žmonės gyvena, nežinau“. Dėl to „kažkur varysiu“ ir „kažką susikursiu“. Kitaip tariant, matome aiškų fenomeną, kurio didelę dalį kaltės tenka prisiimti ir man pačiam, ir matyt, Jums, kad „nepardavėme“, neįtikinome jaunų žmonių, kad Lietuva yra normalus ir civilizuotas, geras kraštas su milžiniškais galimybėmis“, – kalbėjo mokslininkas.

(...) kad emigruoti taip veržiasi jaunimas, tik vienas įrodymų, kad emigracija nėra susijusi vien su pinigais.“

Nepareis, nesugrįš, nepabėgs į duris,

Nors iš skausmo ir plyštų širdis.

Amžinybėj tylioj Ji ilsėsis ramiai,

Tik sapne kai kada aplankys.

Dėl mylimos Mamytės mirties
mokytoją Teresę Jonuškienę ir artimuosius
nuoširdžiai užjaučia

**Suvalkų lietuvių kalbos pamokas lankantys
moksleiviai ir jų tėveliai**